

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 10.

V Ljubljani, 15. maja 1884. l.

XXIV. leto.

Kako more učitelj pripomoči, da se zboljša hoja v šolo, in kako naj ravna pri šolskih zamudah?

(Piše Gradimir.)

Vsakemu učitelju je znano, da učenci, ki pridno ne hodijo v šolo, ne morejo imeti skoro nikakoršnega dobička o šolskem pouku. Čim pogostejše izostajajo, tem manj more učitelj z njimi opraviti; vsled pogostega izostajanja se kaj celotnega nikakor ne morejo naučiti. Po nerednem šolskem obiskovanju pridobljeno znanje bi prispodabljal verigi, katera je izgubila svojo celostnost, ker so jej odpali mnogi obročki!

Šolska postava sicer veleva, da morajo otroci redno v šolo hoditi, in da brez opravičenih izgovorov ne sme noben otrok zamujati posameznih ur ali dnij, ki so določeni za šolski čas; navzlic temu nahajamo tu pa tam še prav slabo šolsko obiskovanje, čemur je mnogokrat vzrok učitelj sam! Ako hočeš, da bodo otroci radi hodili k tebi v šolo, bodi prijazen, ljubeznjiv z njimi; kajti osorno, neprijazno ravnanje otroke le bega, in jim jemlje vsako veselje do šole in pouka. Gotovo ti otroci ne bodo radi hodili v šolo, ako jih — da - si je to zoperpostavno — tepeš, zmérjaš ali sploh z gerda z njimi ravnaš. Le ljubezen rodi zopet ljubezen! Ako bodeš torej dejanstveno kazal ljubezen do otrok; ako si bodeš prizadeval, uveriti jih, da ti je njih blagor na srci ležec — tedaj bodo se tudi tebi odprla njih mlada srca in ti bodo radi hojevali v šolo, ter pazljivo in pridno poslušali tvoje nauke.

Vender učitelju nij smeti v tej ljubeznjivosti predač sezati: neko resnobo in strogost mora zmerom kazati, zakaj brez nje bi izgubil pri otrocih avtoriteto svojo, kar bi za - nj bilo silno žalostno!

A nij le dovolj, da prijazno in ljubeznjivo z deco ravnaš, hoteč jo privabiti v šolo, nego tvoje poučevanje mora biti istinito, mikavno, plodonosno! Če tvoj pouk otrok ne miče in jim ne prinaša nikake koristi; potem obuja v otroških srcih do učenja mržnjo, koja se pojavlja v tem, da pogosto iz šole izostajajo.

Mislim, da je vsakemu učitelju znano, kako se mikavno poučuje. Najprej si moraš pridobiti spoštovanje od strani učencev in njihovih starišev; veselje ti je samemu imeti do predmeta, kojega lepo, razločno, navdušeno predavaj. Vsled tacega — mikavnega — poučevanja bodo učenci gotovo v znanji napredovali; spoznali bodo sami, kako koristno, plodonosno je, če hodijo pridno v šolo, in hodili bodo radi v šolo, da! še prosili, jokali bodo, če bi jih kdo, recimo stariši domá, od šole včasih odvrčali!

A kraj vsega tega treba je še, da otrok s predolgimi, pretežkimi ali premnogimi nalogami ne obkladaš, zakaj to jih dela malodušne, in radi se umikajo šoli, katera jim nudi toliko težkoče. Bodi v vseh ozirih v šoli pravi pedagog; osobito glej, da si vsem otrokom pravičen, ter gledé pohvale in graje ne zajdeš s pota, ki ti ga kaže racionalno detovodstvo!

Po teh splošnih vzrokih, ki ovirajo marljivo šolsko obiskovanje in ki imajo svoj izvor v učitelji samem, — omeniti mi je še nekaj posebnih vzrokov neredne hoje v šolo, ter ob enem navesti hočem pri poedinih sredstva, vsled kojih bi se — po mojem menenji — učitelju posrečilo, priti nerednemu šolskemu obiskovanju v okom. Opomniti mi je sicer, da utegnejo po različnosti krajev biti vzroki nerednemu šolskemu obiskovanju različni; kajti razmere niso povsod enake, tudi se le-te izpreminjajo po tem, če je šola jednorazredna, ali dvorazredna; če je nauk celodneven, ali polodneven, če so dotični vaščani na višji, ali nižji stopinji omike i. t. d. Vender glavni vzroki, ki se navlasti po naših šolah na Krasu prikazujejo, vsled česar otroci ne pohajajo redno šole, bili bi ti - le:

1. Paša. Vzpomladi, ko se paša začnja, imamo po naših šolah jako slabo šolsko obiskovanje. In ako vprašaš otroka: „Kje si bil včeraj ali druge dni?“ odgovoril ti bode: „Moral sem pasti“. Otroci - pastirji so prava nadloga v šoli; od nje nimajo nobenega haska, ker zanemarjajo jo prav pogosto, a potem, ko dojdejo v šolo, navadno spijo, ker so utrujeni vsled težkotnega pastirovanja. — Učitelj naj si prizadeva, da vpliva na to, da si občina pridobi vkupnega čednika. Izostajanje radi paše naj se nikakor ne ima za opravičljiv vzrok!

2. Revščina. Le - ta je glavna nadloga na kamenitem našem Krasu. V trdi zimi marsikak otrok ne more v šolo, ker nima niti obuvala niti obleke; vrhu tega mu je trpeti še glada! Šolska postava veli, da naj srenja svojim revežem vsega potrebnega preskrbi. A postava le - ta bi ne smela biti samo „na papirji“, temveč morala bi se dejanstveno izvrševati, osobito gledé ubožne šolske dece! Tako dolgo, dokler tega ne bode, nij nam učiteljem pripisovati preubožnemu otroku v zlo, če v trdi zimi in v neugodnem vremenu ne more v šolo.

3. Varovanje malih otrok doma. Večkrat se prigodi, da idejo stariši z dóma — pri nas je to čestokrat, ker ljudje mnogo občujejo z bližnjim Trstom — in pustijo otroka samega doma, da varuje manjše bratce in sestrice, ki bi se nedvomno včasih ponesrečili, da jim nij dano tako varstvo. Hočemo li takemu otroku zameriti, če nam iz šole izostane, navlasti, če njegovi ubožni stariši dom zapuščajo, idoč si iskat zaslužka? Menim, da ne! Temu zlu je, po mojih mislih, težko priti v okom, tudi ne po tako zvanih „otroških vrtih“, za katere — kakor bi dejal strokovnjak J. Revelante, ravnatelj učiteljsčju v Kopru — „se pravi pedagog ne more ogreti.“*)

4. Daljava v šolo. Ta je znamenit vzrok pogostemu izostajanju otrok iz šole; osobito to veljá pri takih šolah, ki imajo celodneven nauk. Učenec ima n. pr. eno uro hoda do šole. V burji in mrazu pride ves upehan v učilnico. Po končanem predpoludnevnem pouku naj zdaj tù čaka še popoldanskega pouka! Jaz mislim, da se že najboljši kuhar človeški — želodec — nič ne strinja s takim početjem. A popoldanski nauk traja — hoteč zadostiti novim učnim načrtom — še precej pozno — recimo: skoro do mraka — sevéda o zimskem času. Otrok, vračajoč se po 1 uro dolgi poti iz šole v očetovsko hišo — pride že precej pozno domov utrujen, lačen, oslavljen, ker ni ves dan nič gorkega povžil! Komu se ne bode v srce smilil ubogi otrok? Kje je

*) Prilčno morda pojasnim, kako nam je blagi in vrli direktor Revelante svojo izreko ob otroških vrtih utemeljeval. Pis. (Prosimo! Uredn.)

učitelj, ki bi pri takih razmerah predlagal revnega učenca v kazen, če prav kakikrat izostane?! — Naj bi se izvršila postava, da ne bi imeli učenci več, kakor pol milje v šolo ali pa naj bi se ustanovljale tako zvane „exkurendo šole“, ker le tako moglo bi se temu zlu priti v okom.

5. Mrzenje do šole in učitelja. Mrzenje izvira po večem od tega, ker nekateri ljudje, če tudi izobraženi, slikajo starišem šolo kot kraj, kjer učitelj „krivo vero uči“ ali kaj tacega enacega. Učitelj naj bi se vseh postavnih sredstev posluževal, da bi tem šolskim neprijateljem „sapo zaprl“. S prepričevalno besedo naj narod poučuje, da zadobi o šoli in šolskih postavah prave pojme. Učenci, iz tega vzroka iz šole izostajajoči, naj se nikakor ne opravičujejo.

6. Nevednost, surovost, prevzetnost in prizanesljivost starišev je tudi prav mnogokrat kriva, da otrok v šolo nij. Pri tem treba stariše poučevati, opominjati, svariti. Šolska zanemara, iz teh napak izvirajoča, naj se vsekako kaznuje.

Navesti bi se dal še mnogokater vzrok nerednemu šolskemu obiskovanju; vender zdí se mi, da bi to bili glavniši vzroki, ki opovirajo redno hojo v šolo, osobito na našem Krasu.

Da kaznovanje v denarji ali zaporu največkrat stariše do tega nagne, da redniše otroke v šolo pošiljajo, to je istina. Vender nam je kot učiteljem dobro premisliti, kaj je vredno kazni, in kaj ne. Kajti če koga — navlasti ubožnega kmeta — kazen zadene po nezaslužnem, to ga razburi, in če je mnogo tacihi slučajev, utegne stvar slabe posledice imeti za učitelja. Učitelj naj si torej prizadeva, da izvé pravi vzrok nerednemu šolskemu obiskovanju otrok. To se lahko zgodi nekaj po dotičnih, iz šole izostajajočih šolarjih samih, nekaj pa po njihovih součencih. Prava razsodnost učiteljeva naj odločuje, da-li se imajo izostanki učencevi smatrati za opravičene, akopram morda sezajo iz ozkih mej onih izgovorov, ki po §. 4. šolskega in učnega reda veljajo kot za „edino opravičljive“.

Sicer mislim, da mogočno vplivajo na zboljšanje hoje v šolo tudi tako zvana poučila, ki imajo v pedagogiki veliko važnost. Če učitelj s predsednikom krajnega šolskega sveta, ki mora seveda biti izobražen pameten mož — harmonuje in ž njim vred narodu o šolstvu prave zdrave pojme vceplja; če je dalje tudi duhovnik v vasi toliko prijazen šoli, da v cerkvi svojim ovčicam na srce polaga, kako važno je, da svoje otroke pridno pošiljajo v šolo, potem smo lahko gotovi, da bode šolsko obiskovanje živahneje. In sad, ki se bode rodil po marljivem šolskem obiskovanju našemu narodu, dokaže še poznim vnukom, da je učitelj bil mož na svojem mestu!

S Krasa.

Zdravjevarstvo (diätetika) v ljudski šoli.

(J. B.)

„Die Kunst richtig und gesundheitsgemäss zu leben, muss gelernt werden.“

Dr. H. Klencke.

Učiteljeva naloga je, kakor vemo, mladino vsestransko odgojevati, torej čuvati nad otrokovim telesom in njegovo dušo. Naše šolske postave so tudi tako uravnane, da se v šoli skrbi za razvitek duše in telesa otročjega. V učne načrte vzprejela se je mej razne predmete tudi telovadba, s katero naj bi se v prvi vrsti krepilo otročje teló. Vender pa navadna telovadba ne zadostuje popolnoma v zdravstvenem obziru, kajti otroci, stopivši iz šole, imajo malokje in malokdaj priliko telovaditi, njihovo zdravje je pa le vedno v nevarnosti. Dobro je tedaj, ako si učenec v šoli pridobi potrebnih naukov za življenje. Kaj li